

Södra Mellby mölla

Möllan 2015-03-02

Ingrid och Christer Olsson 2013. Möllan 2015-03-02

Södra Mellby mölla är en holländare byggd 1859. Den användes till 1948. Den 16 februari 1949 hade ett köpekontrakt undertecknats med kvarnägaren Nils Mårtensson om förvärv av Albo Härads Hembygdsförening, mot en köpesumma av 1500 kronor. I priset ingick förutom möllan, inventarier, tomtområde och ett större uthus. Möllan har som sig bör ett högt läge med mycket vacker utsikt.

Under sommaren i år 2017 slog åskan ner i en av vingarna, och dessa fick plockas ner för reparation.

FAKTA:

S:a Mellby hembygdsring bildades 1948 av Erik Grytzell, Emil Persson, Jöns Nilsson m.fl, med främsta uppgift att vårda Södra Mellby väderkvarn. Vindflöjeln anger byggåret 1859. År 1932 fick möllan en hjälpmotor för att klara "jobbet". Av gamla handlingar framgår att Per Nilsson år 1879 sålde vädermjölkvarnen med inventarier och husbyggnad till mjölnaren Sven Jeppsson, som drev möllan fram till 1948. Tomten omfattar 1879 kvm.

Mellby mölla är 13 meter hög. Vingarna mäter 2,1 x 8,5. Avståndet mellan vingarna över centrum är 2 meter. Från vingspets till vingspets är det alltså 19 meter. Frigången till marken är 1,4 meter, så det gäller att akta huvudet när möllan går.

Vingarna är av lärkträ. Repet på höger sida av seglen kallas lik och tapparna på vingen som håller seglet kallas knagg.

BROLOFTET:

Första våningen, eller broloftet, kallas så eftersom brohästen, den anordning som bär upp tyngden av stenen (löparen), finns här. Här befann sig möllaren mest och härifrån kunde han reglera så gott som alla funktionerna i möllan.

LOFT 2:

Här finns alla rörliga delar och möjligheterna att krossa fingrarna är stora (gå motsols i möllan). Här finns krossen med det passande namnet "Ystad dunder special". Den användes till att krossa säd till hästar och kor /främst havre). Här finns även två vanliga kvarnar varav bara den ena numera används vid visningar och dylikt. I golvet härunder finns ett skalverk som har använts när man skalade korn till korngröt. Det stora hjulet kallas stjärnhjulet och de små hjulen kallas drev.

LOFT 3:

Detta loft användes bara som förvaringsplats. Här hällde man säden i bingarna. För att slippa bära säden hit fanns det en hiss och luckorna i golvet stängs allteftersom säckarna kommit igenom.

HÄTTAN:

Här kommer axeln som vingarna är fästade på in. Den är lagrad i belgisk granit. Denna lagring kallas löpsten eller sölsten. På axeln sitter kronhjulet och på den vertikala axeln sitter krondrevet. Runt kronhjulet sitter pressen som fungerar som broms. Bromsen manövreras från marken med hjälp av en kätting. Tack vare hävstångsprincipen lyftes pressbommen och pressen. För att få bästa bromsverkan användes ett hårt och ett löst trä. Kronhjulet kläddes därför med ett mjukt (löst) trä, i regel asp. Denna beklädnad kallas salning. När man bromsade skulle det behövas omkring ett varv innan vingarna stod stilla. Alla kuggar på möllan är av avenbok, ett träslag hårdare än ek. Smorde gjorde man med fårtalg, man hade ju inte konsistensfett på den tiden.

HÄKK -SKER = ribborna på vingarna.

STÅ I SKRITT = när möllan står stilla och vingarna är ställda i form av ett X.

När vingarna är ställda i ett + sägs de stå "te änns".